

Regulamin konkursu wieńców dożynkowych i wiązanek żniwnych Gminy Suwałki 2016

Organizatorami konkursu są Wójt Gminy Suwałki i Gminny Ośrodek Kultury w Krzywem.

I. Konkurs odbywa się w dwóch kategoriach:

1. Wieniec dożynkowy tradycyjny – uwity wg lokalnej tradycji praktykowanej do 1939 r;
2. Wiązanka żniwna („równianka”, „plon”, „przepiórka” itp.) ułożona wg lokalnej tradycji praktykowanej do 1939 r;

Przy wykonywaniu tradycyjnego wieńca i równianki **nie powinny** być używane zboża, owoce i kwiaty nie występujące na terenie Polski przed 1939r. Niedopuszczalne jest używanie zdobnictwa i elementów konstrukcyjnych wykonanych z plastiku lub stalowych (np. stelaży z drutu lub prętów) *Opis obrzędu dożynkowego przedstawia Załącznik 1 i 2.*

II. Cel konkursu:

Ochrona od zapomnienia dawnych, lokalnych tradycji wicia wieńców i wiązanek żniwnych.

III. Uczestnicy konkursu.

1. Uczestnikami mogą być: sołectwa Gminy Suwałki, stowarzyszenia, grupy nieformalne (np. Koła Gospodyń Wiejskich) lub indywidualni twórcy z Gminy Suwałki;
2. Każde z sołectw, stowarzyszeń, grup nieformalnych lub indywidualnych twórców z Gminy Suwałki może brać udział w obu kategoriach, lecz zgłosić może wyłącznie jeden wieniec dożynkowy/wiązankę żniwną w każdej z kategorii;
3. Prace powinny być samodzielne, nigdzie dotąd niewystawiane i nienagradzane;
4. Liczba zgłoszeń do konkursu jest nieograniczona.

IV. Ocena.

Oceny wieńców i wiązanek żniwnych dokona komisja powołana przez Wójta Gminy Suwałki.

V. Nagrody:

Organizator przewiduje następujące nagrody w konkursie:

1. W kategorii wieniec dożynkowy tradycyjny:
 - I miejsce 1000 zł netto
 - II miejsce 700 zł netto
 - III miejsce 500 zł netto
2. W kategorii wiązanka żniwna
 - I miejsce 300 zł netto

VI. Postanowienia końcowe:

Każdy z wieńców/każda z wiązanek musi być opisany/a i posiadać następujące informacje:

- a. nazwa kategorii, tj.: „Wieniec dożynkowy” lub „Wiązanka dożynkowa”;
- b. autor/autorzy (imię i nazwisko twórcy lub nazwa sołectwa).

Informacje należy wydrukować na kartce formatu A-4 i trwale umieścić przy eksponacie w taki sposób, aby informacja nie zasłaniała wieńca lub wiązanek.

1. **Wieńce i wiązanek należy dostarczyć do Przebród (teren szkoły) w dniu Dożynek tj. 4.09.2016 r. do godz. 12.00;**
2. **Rozstrzygnięcie konkursu i wręczenie nagród nastąpi w czasie uroczystości dożynkowych w dniu 04.09.2016 r. na placu dożynkowym w miejscowości Przebród;**
3. Uczestnictwo w konkursie jest jednoznaczne z wyrażeniem zgody na przetwarzanie danych osobowych, oraz zgodę na udostępnienie wizerunku na stronach Gminy Suwałki i GOK.

Niedostosowanie się do wytycznych regulaminu dyskwalifikuje uczestnictwo w konkursie.

Szczegółowych informacji udziela Gminny Ośrodek Kultury w Krzywem:

1. Aneta Perkowska - p.o. dyrektora, tel. 884 924 888, mail: dyrektor@krzywe.com.pl.
2. Małgorzata Makowska - animator, tel. 883 284 888, mail: animacja@krzywe.com.pl.

ORGANIZATORZY

Załącznik 1 do Regulaminu konkursu wieńców dożynkowych i wiązanek żniwnych w Gminie Suwałki 2016 r.

„Dożynki oznaczają dożęcie zboża ozimego, tj. żyta i pszenicy, tudzież obrzędy i zabawy dożynkowe: okrężne zaś ucztę po skończeniu wszystkich prac w polu, a więc żniw, siejby itp.; ucztę huczną i wesołą bez poprzedzających je obrzędów, mających miejsce przy dożynkach.

Wyraz okrężne powstał z pojęcia tego okrążenia wszystkich pól, czyli zżęcia i zebrania wszystkiego, co się na polach w okrąg znajdowało. Organizowano okrężne głównie we dworach. Spraszano do dworu gości z sąsiednich majątków, gromada włościan uprzednio żniwująca przychodziła w ozdobnych ubraniach, z koralami na szyjach. Przed dworem stały beczki z piwem, kosze z chlebem, serem i owocami, zwykle bito barana lub wołu.

Zamówieni muzycanci przygrywali ludowi i państwu: ci ostatni tańczyli bowiem w pokojach przy otworzonych drzwiach i oknach, włościanie zaś przed domem na dziedzińcu. Tańce trwały do rana, bywało to zwykle w pogodną noc wrześnieową.”

Oskar Kolberg

Z dożynkami nieodłącznie wiązały się wieńce, których tradycja wykonywania sięga jeszcze czasów przedwiecznych. Były one symbolicznym przedstawieniem zebranego plonu, trudu pracy żniwiarzy. To właśnie w wieńcu miały skupiać się tajemnicze siły decydujące o wzroście zboża i urodzaju w następnym roku. Wiązanie wieńców dożynkowych miało miejsce w ostatnim dniu żniw; w ostatnich dziesięcioleciach, kiedy uzyskały formy bardziej rozbudowane wykonywano je przed uroczystościami parafialnymi czy gminnymi.

Wieniec był niegdyś zakładany na głowę kobiety, która składała go w darze właścicielowi majątku, co miało symboliczne znaczenie zakończenia zbierania plonów. Jeszcze do końca XIX wieku dziedzic zazwyczaj zdejmował taki wieniec z głowy przodownicy, całował ten wieniec jako symbol przyszłego chleba, po czym odstawiał z czcią w honorowe miejsce. Wieniec nagłowny mógł być przyozdobiony kwiatami polnymi i jarzębiną (by na przyszły rok ziarna zbóż były wielkości owoców jarzębiny). Do wieńca mogła być również wpleciona gałązka orzechów leszczynowych – z tym samym co jarzębinowe znaczeniem.

Wykruszone ziarno z dożynkowego wieńca wsypywano (po poświęceniu) ponownie do ziarna siewnego, dzięki czemu zachowywano wrażenie ciągłości wegetacji – to samo ziarno, które już wydało plon, mogło ponownie się odrodzić. Pierwsze garści zboża zgodnie z tradycją siał gospodarz lub dziedzic.

Obrzęd składania wieńca na ręce gospodarza stanowił w przeszłości i nadal stanowi najważniejszy punkt uroczystości dożynkowych, przy czym miał on różną oprawę obrzędową w zależności od miejsca i charakteru dożynek. Wieniec zanoszono w uroczystym pochodzie ze śpiewami dożynkowymi do domu dziedzica lub gospodarza, u którego zakończono żniwa. Im więcej było wynajętych żniwiarzy, a tym samym im bogatsze było gospodarstwo, tym bardziej uroczysty charakter nadawano tej czynności. Po złożeniu na ręce gospodarza wieńca, a niekiedy również równianki - urządzano dożynkową zabawę połączoną z poczęstunkiem.

Jak już wyżej wspomniano, wieńce dożynkowe przeszły znaczącą ewolucję zarówno w zakresie swojego zewnętrznego wyglądu, jak i symbolicznych znaczeń. Najstarsze wieńce były splatane ze zboża w kształcie kolistej obręczy, dekorowanej dodatkowo kwiatami. Już w XIX wieku ich kształt upodobił się do koron, taki wieniec opisuje Zygmunt Gloger: „Wieniec dożynkowy, który dziedzicowi po zakończeniu żniwa przynosi z pola na czele gromady najdzielniejsza żniwiarka, bywa wspaniałą, kształtu piramidalnego, uwity z kłosów chlebných zbóż: żyta i pszenicy, kwiatów, a nieraz jabłek i orzechów, jako symbolu plonu pól, sadów i lasów”.

Jednak zdecydowanie największe zmiany w wyglądzie i znaczeniu wieńców dożynkowych przynosi wiek XX. W okresie międzywojennym i po II wojnie światowej coraz częściej urządzano dożynki parafialne, na które przygotowywano wieńce ozdobione atrybutami religijnymi. Były to przede wszystkim wieńczące je krzyże oraz przyklejane do nich różnorodne obrazki o treści religijnej. Niekiedy cały wieniec przybierał kształt krzyża lub kielicha. Konstrukcja ich opierała się na odpowiednio wyginanych stalowych prętach okręconych zbożem. Niemal każda wieś przygotowywała swój wieniec starając się, aby był jak najbardziej efektowny, wyróżniał się na tle pozostałych. Z czasem do wieńców tych dodano dwie pary drewnianych uchwytów umożliwiających ich przenoszenie, same wieńce upodabniając tym samym do noszonych w czasie religijnych procesji ołtarzyków.

Podczas uroczystego nabożeństwa odbywa się ceremonia ich poświęcenia. Na gminne, powiatowe lub wojewódzkie uroczystości dożynkowe wykonywano wieńce z atrybutami patriotycznymi, np. orłem, herbami miast czy poszczególnych ziem. Wieńce uzyskiwały coraz bogatsze formy, coraz więcej umieszczano w nich elementów ozdobnych nie związanych z ich podstawową funkcją. Współcześnie można spotkać bogate kompozycje, przedstawiające na przykład zagrodę wiejską, wykonane z różnorodnych materiałów, które z dawnymi wieńcami dożynkowymi niewiele mają wspólnego. Niekiedy brakuje w nich nawet kłosów uprawianych zbóż, przez co całkowicie tracą swoje znaczenie symbolu zebranych plonów. Wykorzystywane materiały do ich tworzenia, np. ryż nie znajdują odniesienia do rzeczywiście uprawianych roślin w polskich warunkach. Niestety w ciągu ostatnich lat kompozycje te niemal całkowicie wyparły prostsze i skromniejsze, ale posiadające zdecydowanie bliższe swemu pierwotnemu znaczeniu formy wieńców dożynkowych.

Załącznik 2 do Regulaminu konkursu wieńców dożynkowych i wiązanek żniwnych w Gminie Suwałki 2016 r.

